

O przestrzeniach dzieciństwa

Niniejsza książka to już piąty tom prac z serii Świat małego dziecka, wydawanych przez Wydawnictwo Naukowe UAM w Poznaniu i przygotowywanych pod naszą redakcją naukową. Dotychczas w ramach tej serii ukazały się następujące tytuły:

- *Świat małego dziecka*, tom I, red. Hanna Krauze-Sikorska, Kinga Kuszak i Michał Klichowski, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2013.
- *Świat małego dziecka*, tom II, red. Hanna Krauze-Sikorska, Kinga Kuszak i Michał Klichowski, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2013.
- *Children in the Postmodern World. Culture – Media – Social Inequality*, red. Hanna Krauze-Sikorska, Michał Klichowski i Anna Basińska, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2014.
- *The Educational and Social World of a Child. Discourses of Communication, Subjectivity and Cyborgization*, red. Hanna Krauze-Sikorska i Michał Klichowski, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2015.

Piąty tom, zatytułowany: *Świat małego dziecka. Przestrzeń instytucji, cyberprzestrzeń i inne przestrzenie dzieciństwa*, został tak pomyślany, by skoncentrować uwagę czytelnika na tych aspektach analiz teoretyczno-empirycznych i praktyki edukacyjnej, które pozwoliłyby dostrzec zmiany związane z kreowaniem przestrzeni rozwoju i twórczości małego dziecka.

Uznaliśmy, że współczesne dziecko egzystuje głównie w dwóch typach przestrzeni: przestrzeniach instytucji i cyberprzestrzeni. Obserwacje zglobalizowanego i zbiurokratyzowanego świata, w którym coraz częściej dominuje zasada „zysk ponad ludzi” (Chomsky, 2000), skłaniają bowiem do konstatacji, że teraźniejszość dzieciństwa osadzona jest z jednej strony na mechanizmach instytucjonalizacji – dynamika wzrostu dziecka jest w pewnym sensie funkcją zinstytucjonalizowanych interakcji czy – po prostu – wytworem społecznym (społeczną konstrukcją) (Berger & Luckmann, 1966). Jednak z drugiej strony dzieciństwo w dużej mierze rozgrywa się w cyberprzestrzeni – świat małego dziecka jest w coraz większym stopniu wirtualny, czy może bardziej trafnie: hiperrzeczywisty, dziecięce życie zaczyna być multiplikowane (Krauze-Sikor-

ska, 2012; Doveling, 2015; Kilia, Zacharos & Ravanis, 2015), a samo dziecko staje się obiektem procesów cyborgizacji, czy wręcz przedmiotem poddanym obróbkom transhumanistycznym (Klichowski, 2014). Oczywiście świat małego dziecka to także inne przestrzenie (Colwell et al., 2016) – jest ich tak wiele i są tak zróżnicowane, że nie odważyliśmy się przyjąć dla nich jednego mianownika, czy stworzyć kategorii elegancko je opisującej. Te „inne” przestrzenie stanowią często antidotum dla targającej dzieckiem instytucjonalizacji i rozpraszającej jego klarującą się tożsamość wirtualizacji. Są to bowiem przestrzenie dające wolność i szansę powrotu do natury, do normalnego, wręcz organicznego rytmu rozwoju i – chciałoby się rzecz – prawdziwego, realnego, szczerego, bezpośredniego, słowem: zwykłego świata małego dziecka (Sanders et al., 2015).

Liczymy, że tak pomyślany tom kolejnej książki z cyklu *Świat małego dziecka* stanie się ciekawym punktem zaczepnym do dyskusji naukowców i ogniwem łączącym rzeczywistość uniwersytecką z rzeczywistością praktyki pedagogicznej. Dziękujemy wszystkim Autorom za współuczestnictwo w tworzeniu tej publikacji – jest to piąta część wspólnie tworzonej przez nas historii, a każdy z Was konstruuje jej autonomiczny, jednak absolutnie niezbędny dla całości, wątek.

*

Za pomoc przy tworzeniu tej książki pragniemy podziękować Władzom Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, szczególnie Panu Dziekanowi w latach 2008-2016, **prof. zw. drowi hab. Zbyszko Melosikowi**, który niezwykle przychylnie przyjął pomysł wydania tej publikacji, oraz Pani Dziekan kadencji 2016-2020, **prof. zw. dr hab. Agnieszce Cybał-Michalskiej**, która z nieocenionym entuzjazmem umożliwiła finalizację tego projektu, a także Panu Prodziekanowi ds. Wydawniczych, **prof. drowi hab. Waldemarowi Segietowi**, który niezwykle życzliwie koordynował proces wydawniczy.

Za merytoryczne wsparcie dziękujemy recenzentce, **prof. dr hab. Urszuli Szuścik**.

Wielkie podziękowania składamy także **Małgorzacie Szkudlarskiej**, która swoją pieczołowitą pracą zapewniła książce językową poprawność.

Największe podziękowania składamy naszym przyjaciołom, bez których pomocy praca ta nigdy by nie powstała: **dr Katarzynie Sadowskiej**, **drowi Tomaszowi Przybylu** oraz **drowi Mateuszowi Marciniakowi** – czujcie się także redaktorami tej książki.

Hanna Krauze-Sikorska
Michał Klichowski

Poznań, 2017

BIBLIOGRAFIA

- Berger, P.L. & Luckmann, T. (1966), *The social construction of reality: a treatise in the sociology of knowledge*. Garden City-New York: Anchor Books.
- Chomsky, N. (2000). *Zysk ponad ludzi. Neoliberalizm a ład globalny*. Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie
- Colwell, M.J., Gaines, K., Pearson, M., Corson, K., Wright, H.D. & Logan, B.J. (2016). Space, place, and privacy: preschool children's secret hiding places. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 44(4), 412-421.
- Doveling, K. (2015). „Help me. I am so alone”. Online emotional self-disclosure in shared coping-processes of children and adolescents on social networking platforms. *Communications: The European Journal of Communication Research*, 40(4), 403-423.
- Kilia, M., Zacharos, K. & Ravanis, K. (2015). Four- to six-year-old children using photographs as sources of information about space. *European Early Childhood Education Research Journal*, 23(2), 164-182.
- Klichowski, M. (2014). *Narodziny cyborgizacji. Nowa eugenika, transhumanizm i zmierzch edukacji*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Krauze-Sikorska, H. (2012). Determinanty efektywności systemu CAE w procesie edukacji dzieci z utrudnieniami w rozwoju. *Studia Edukacyjne*, 23, 281-299.
- Sanders, T., Feng, X., Fahey, P.P., Lonsdale, C. & Astell-Burt, T. (2015). The influence of neighbourhood green space on children's physical activity and screen time: Findings from the longitudinal study of Australian children. *The International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 12, 1-9.